

al de Gross (1982, *Constructing lexicon-grammars*).

Respecte de les col·locacions lèxiques, reflecteixen amb detall la distribució del significat d'una paraula determinada i permeten una anàlisi conceptològica molt necessària per a aprehendre la llengua. Un pot corroborar, per exemple, que la col·locació «despertar simpatia» del català es correspon a *to arouse, stir up sympathy*, entendre que no només es pot *guanyar simpaties* (to win) sinó també *to capture, command, gain, get sympathy*, i pot descobrir que en el sistema sociocultural anglès es pot *acceptar* o *rebutjar* la simpatia d'algu: *to accept smb.'s sympathy, please accept our deepest sympathy* (difícilment transferible al nostre univers lingüístic).

Organitzades en set grups que representen les construccions sintagmàtiques més productives (verb + clausula, verb + nom, adjectiu + nom, etc.) copen la totalitat de la capacitat generativa de la llengua incloent-hi estructures fraseològiques o idiomàtiques freqüents que és bo saber, com ara, i per seguir amb la metàfora de l'empatia d'aquesta ressenya, *to be head over heels in ~ with somebody* a l'entrada de *love*, que seria més o menys «estar perdudament enamorat», encara que la tra-

ducció no la trobareu al BBI, que és monolingüe. Val a dir que al Collins aquesta dita es troba a l'entrada de *head*, fet que denota el més alt grau d'atenció que posa el BBI quant al problema de la paraula dominant dins d'una expressió que conté més d'un mot semànticament plè.

D'aquesta manera s'ha aconseguit una descripció molt intel·ligent de la combinatòria del lèxic de l'anglès comú. No s'hi ha volgut representar les col·locacions pròpies dels diferents llenguatges d'especialitat, però es poden trobar aquelles més comunes que han estat manllevades per la llengua general com ara les relacionades amb càmera, cens, cèl·lula, etc.

El diccionari inclou una guia pràctica que cal llegir per a treure'n el màxim profit de la informació continguda en cada entrada i crec que el profit que en pot treure un traductor, un estudiant de la llengua anglesa o un llingüista és enorme. A més, i no és broma, és un llibre amè: la seva versemblança és gairebé narrativa.

Anna Aguilar-Amat

Facultat de Traducció i d'Interpretació
Universitat Autònoma de Barcelona

CARBONELL i CORTÉS, Ovidi

Traducir al Otro. Traducción, exotismo, poscolonialismo

Cuenca: Universidad de Castilla-La Mancha

(Escuela de Traductores de Toledo, 2)

El nom d'Ovidi Carbonell i Cortés és ja familiar a tots els que ens dediquem a la traducció, i molt especialment als que ens dediquem a la traducció de l'àrab. Forma part d'una nova generació de filòlegs que, havent estudiat Semítiques, s'han obert camí en un àmbit més ampli, més global —també en el sentit anglosaxó de la paraula— i tenen interessos que depassen els límits purament lingüístics. En aquest llibre queda prou clar que, arran

de la seva formació també en literatura anglesa a Oxford, l'Ovidi Carbonell ha aprofitat tots els coneixements adquirits en aquests dos camps, aparentment força llunyans, per endinsar-se en les complexitats de la traducció.

Traducir al Otro es divideix en tres parts ben diferenciades: «La visión del Otro, la lectura del otro», «Entre los textos de Oriente y Occidente» i «Poscolonialismo o el Otro sobre sí mismo».

A la primera part, una reflexió sobre el postcolonialisme i l'hegemonia cultural occidental porta a reivindicar la necessitat d'estudiar les obres literàries postcoloniales des del punt de vista de la traducció, però no lingüística, sinó cultural. És a dir, cal veure darrere d'elles el procés de translació que, sens dubte, ha tingut lloc. Aquest punt de vista se'ns presenta profusament il·lustrat amb exemples com ara el d'Aruna Srivastava, que en el seu article «The Empire Writes back» (sobre les novel·les de Salman Rushdie) analitza el caràcter aliè que la llengua anglesa té a l'Índia i el cisma lingüístic que això produeix. En aquesta primera part, l'autor també fa un repàs de les aportacions de George Steiner i de l'anomenada «Escola de la Manipulació» en el camp de la traducció cultural, en el sentit que traduir l'Altre vol dir manipular-lo i apropiari-se'n. L'autor ens ve a dir que la traducció no es pot deslligar dels mecanismes que configuren la identitat de la cultura receptora perquè només així es converteix en una altra via de conformació o de modificació dels esquemes culturals. Així doncs, la traducció —com ja ha postulat Toury— s'ha de veure com a part integrant de la cultura receptora i no com a mera reproducció d'un altre text en termes d'equivalència estàtica i unívoca (p. 56).

A la segona part, se centra en la manipulació que es fa des de la cultura de destinació. És a dir, el text exòtic serveix de paradigma a la representació que el Mateix imposa en la seva interpretació de l'Altre. Aquí fa referència a l'anomenat «orientalisme», i com a paradigma del traductor orientalista fa esment de la figura de Sir Richard Francis Burton (autor d'una monumental traducció comentada a l'anglès de *Las mil i una nits*), personatge que «construeix» la imatge no només dels àrabs, sinó també de la cultura, la literatura, i fins i tot de la llengua àrab (p. 60).

Aquest capítol inclou també un apartat (el 2.2., p. 67) on fa un detallat i ben enfi-

lat raonament sobre dos conceptes aparentment oposats («familiarización y extrañamiento»). L'autor ens fa parar atenció en el fet que, històricament, aquests dos conceptes s'han representat en grau diferent i ens diu, per exemple, que fins ben avançat el segle XIX, en els textos «orientalistes», allò estrany prevalia sobre allò familiar (p. 73). Per acabar d'il·lustrar aquest segon capítol dedicat a orientalisme i traducció, se serveix d'exemples de traducció d'obres àrabs al castellà i al català.

El primer exemple és la traducció castellana de *Diario de un fiscal rural*, de l'escriptor egipci Tawfic al-Hakim, que Emilio García Gómez va publicar el 1955. En aquesta traducció, hi ha una diferència fonamental entre el fiscal i la resta de personatges: a les frases fetes que pronuncia el fiscal, el traductor ha buscat un equivalent de frase feta en castellà, mentre que les frases fetes que pronuncien la resta de personatges, s'han deixat literals, amb el consegüent efecte «exotitzant» que això produeix.

El segon exemple és el de les traduccions castellanes de *Las mil y una noches*, on l'autor n'analitza tres versions diferents, totes a partir de textos originals diferents. I el tercer exemple és *El paraíso de las palabras*, traducció catalana de poetes andalusins del Llevant, que va publicar en Josep Piera l'any 1995. I aquesta segona part acaba amb un repàs històric que dona notícia de les traduccions de l'àrab al castellà que s'han fet del segle XIX ençà.

A la tercera part del llibre, el lector hi podrà trobar reflexions, de nou profusament il·lustrades, sobre la traducció com a paradigma de contacte cultural. Novament, l'exemple que il·lustra el capítol és interessantíssim («Un ejemplo anglo-indio», p. 131), no només per l'interès que té en si mateix, sinó també per l'anàlisi exhaustiva i detallada que en fa l'autor, que estudia fil per randa la traducció castellana de la novel·la *Delhi* de l'escriptor indi Khushwant Singh. Només

cal parar esment en el fet que la traducció castellana va sortir amb el títol *Las mil y una noches de Delhi*.

Traducir al Otro, tot i ésser un llibre totalment científic, no deixa de tenir un toc personal —que sempre és d'agrair—. La conclusió no només és una conclusió, té un subtítol prou suggerent: *Lace shores* (la frontera híbrida de la cultura) i inclou també una citació de Homi Bhabha, extreta de *The Location of Cultures*.

Val a dir també que es tracta d'un llibre molt erudit, només cal veure la profusió de notes a peu de pàgina (220 notes, algunes d'una considerable extensió) i les múltiples referències que apareixen al llarg de tot el llibre (des dels teòrics de la traducció fins a al·lusions a llengües com l'ur-

du, passant per orientalistes com Edward Said o els poetes andalusins). Tot aquest ventall de referència i aquesta demostració de sòlid bagatge intel·lectual el fan un llibre imprescindible no només per a traductors o estudiosos de la traducció, sinó també per a estudiosos de la literatura i antropòlegs.

I ja per acabar, només uns mots sobre la bibliografia. Cal dir que és extensíssima (de la pàgina 149 a la 213) i que potser per això mateix hauria estat interessant d'oferir-la classificada. En tot cas, la utilitat que fa al lector és, segurament, la mateixa.

Dolors Cinca i Pinós

Facultat de Traducció i d'Interpretació
Universitat Autònoma de Barcelona

ORERO, Pilar; SAGER, Juan Carlos (eds.)

The Translators Dialogue: Giovanni Pontiero

Amsterdam: John Benjamins Publishing Co., 1997, 252 p.

El libro que aquí nos interesa pretende conectar con la tradición de difundir la «voz» del traductor a través del «diálogo» con éste. Se centra en la figura del fallecido Giovanni Pontiero, que presentó al mundo anglohablante numerosos autores portugueses y brasileños (también italianos y españoles), entre los que cabe destacar a Manuel Bandeira, Carlos Drummond de Andrade, João Guimarães Rosa y muy especialmente a Clarice Lispector y José Saramago.

Lo primero que salta a la vista es la esmerada edición, no sólo la presentación en tapas duras y elegante color a la que nos tiene acostumbrados la editorial Benjamins, sino —y cabe destacarlo— el cuidado que los editores han dedicado a su tarea. Cuando uno abre el libro en cualquier página y se fija, por ejemplo, en las notas al pie de página, percibe el cariño con el que Pilar Orero y Juan C. Sager han tratado —desde el punto de vista estético— los textos, cosa que, indi-

rectamente, despierta el interés del lector por el contenido y le predispone a aceptar la invitación a la lectura.

El volumen va dirigido a resaltar la persona de este traductor de la «3ª fase» (o del tercer tipo, como lo define Saramago en una entrevista publicada en octubre de 1997 por el *Zeitmagazin*, es decir, «el traductor que, cuando traduce, está constantemente en contacto con el creador de la obra, por teléfono, por fax, personalmente») y se divide esencialmente en cuatro partes: en la primera se reeditan ensayos y ponencias (relativamente recientes) del propio Pontiero sobre autores a los que tradujo (Bandeira, Saramago, autores luso-brasileños), pero también reflexiones teóricas sobre la tarea, riesgos y recompensas del traductor literario (cap. 1); en la segunda parte (cap. 2-4) se recopilan comentarios sobre el trabajo del traductor por parte de autores traducidos por él (Saramago, Lya Luft, Ana Miranda), de sus editores (Guido Waldmann,